

Vieren in verscheidenheid

Handreiking voor
voorgangers, catecheten
en jeugdleiders

Wie ben ik?

Waar doe ik toe?

Wat geloof ik?

Waar hoor ik bij?

JEUGDWERK
STEUNPUNT

Colofon

'Vieren in verscheidenheid'

Copyright © 2020 Jeugdwerk Steunpunt

Jeugdwerk Steunpunt

Jeugdwerk@ngk.nl

Voor meer contact informatie

www.jeugdwerksteunpunt.nl

Deze brochure is een samenwerking van:

Anko Oussoren	adviseur Praktijkcentrum
Jaco Weij	predikant NGK Rijsenhout
Jan uit de Bos	predikant NGK Heerenveen
Janneke Buitenhuis	jeugdwerker NGK Veenendaal
Jenne Minnema	adviseur CGJO (Christelijke Gereformeerde Jeugdwerk Organisatie)
Jolanda Otter	jeugdwerker SWG Alexanderpolder, Rotterdam
Maikel de Kreek	predikant NGK Doetinchem
Monique Kersloot	secretaresse Jeugdwerk Steunpunt
Peter Sinia	predikant NGK Ede
Petra Kiks	adviseur Jeugdwerk Steunpunt
Wieb Dijksterhuis	predikant NGK Ermelo

Redactie:

Anke Nijdam

Schrijflicht

Vormgeving:

Studio Artius

Eindredactie:

Paul Smit

adviseur Jeugdwerk Steunpunt

Vieren in verscheidenheid

VIEREN IN VERSCHIEDENHEID

Aansluiten bij verschillende persoonlijkheden van jonge mensen in het delen van het evangelie

'We hebben allemaal wat' zongen Elly & Rikkert in 1986 en in 2000 zongen we 'Iedereen is anders' met Marcel Zimmer. Twee voorbeelden van kinderliedjes die gaan over onderlinge verschillen. We zijn allemaal uniek voor God.

Hoe ouder een kind wordt, hoe meer die verschillen mee gaan tellen in de keuzes die ze maken. Keuzes die voor jongeren in de leeftijd van 10-18 jaar, een belangrijke rol spelen in het ontdekken wie ze zelf zijn. De identiteit die ze opbouwen is een zoektocht naar antwoorden bij de vragen: Wie ben ik? Wat geloof ik? Waar hoor ik bij? Waar doe ik toe? Elke jongere heeft daar zijn eigen, unieke, antwoorden op.

Hoe mooi zou het zijn als wij vanuit de kerk die verschillende persoonlijkheden aan zouden kunnen spreken in onze vieringen!

Wij geloven dat we dit kunnen bereiken als kerk. Door verschillen in persoonlijkheid herkenbaar te maken en daar praktische tips aan te koppelen vertrouwen we erop dat voorgangers, catecheten en jeugdleiders de jongeren op het puntje van hun stoel laten zitten tijdens de vieringen.

In deze brochure delen we de informatie die wij hebben gevonden over verschillende persoonlijkheden bij jongeren en geven wij aansprekende vormen hoe deze kennis toe te passen is in vieringen. Met vieringen bedoelen we niet alleen de kerkdienst, maar alle vormen van samenkomsten waarbij het christelijk geloof centraal staat: kampvuuravonden, catechese, enz. Overal waar twee of drie mensen elkaar opzoeken en Jezus daarbij uitnodigen, daar is een viering.

Voor wie is deze brochure?

We hebben deze brochure gemaakt voor alle voorgangers, catecheten en jeugdleiders die jongeren in hun gemeente aan willen spreken. Jullie zijn degenen die in de kerk de meeste invloed uitoefenen op jongeren!

Jongeren verlaten vaak de kerk omdat ze zich niet aangesproken voelen. Het is te ingewikkeld, te vaag of ze horen er naar hun idee niet bij in hoe ze zijn. Ze zijn dan niet hun geloof in God verloren, maar in de kerk. En dat is jammer en vaak ook te voorkomen.

Jongeren hebben jullie nodig om zich aangesproken te blijven voelen in de kerk. Door tips en vormen te geven bij het aanspreken van tieners en jongeren, hopen we jullie daarbij te helpen.

Doel: kennis en kunde delen om jongeren aan te spreken

Omdat we niet miljoenen omschrijvingen kunnen geven van alle unieke jongeren in Nederland, laten we jullie kennismaken met zes persoonlijkheden (hoofdstuk 4) waarin we jongeren kunnen herkennen. We hopen dat jullie de verschillende typen jongeren ook in jullie gemeente zien en dat de tips jullie helpen om verschillend publiek aan te spreken. Deze brochure is een handreiking daartoe, het is niet de enige manier om naar jongeren te kijken en de tips zijn niet volmaakt en volledig. Maar wel een inspiratiebron om jongeren op een nieuwe manier aan te spreken.

- Ben je geïnteresseerd in hoe we tot deze profielen gekomen zijn? Lees dan eerst hoofdstuk 3, waar we uitleggen welke theorieën we bestudeerd hebben.
- Bij de zes persoonlijkheidsprofielen in hoofdstuk 4 geven we praktische tips mee hoe je deze typen jongeren kunt aanspreken in de vieringen. Wat ook praktisch is: op de laatste twee pagina's vind je een overzicht van onze tips voor groepswork en voor sprekers. Die kun je bij de hand houden als je een viering gaat voorbereiden.

Inhoudsopgave

- 06** **Wegwijzers**
Wie wijst jongeren de weg in christelijk geloof?
- 08** **Vieren**
Hoe vier je christelijk geloof met elkaar?
- 10** **Onze eigenschappen**
Theorieën over persoonlijkheids eigenschappen
- 14** **Verscheidenheid**
zes persoonlijkheidsprofielen
- 28** **Bronnen**
Waardoor hebben we ons laten informeren
- 30** **In de groep**
aandachtspunten om iedereen te betrekken
- 32** **Voor de groep**
Hoe spreek je tegen jongeren

Aan de hand van deze drie identiteit bepalende vragen en hoe 'geloof' daarbij aansluit maken we een schets van zes verschillende persoonlijkheden.

Wie ben ik?

Autonomie ontwikkeling

Waar hoor ik bij?

Psychosociale ontwikkeling

Waar doe ik toe?

Competentie ontwikkeling

Wat geloof ik?

Geloofsontwikkeling

1. WIE WIJST JONGEREN DE WEG IN CHRISTELIJK GELOOF?

Geloven in God is iets persoonlijks en dus iets unieks. Hoe kun je aansluiten bij de verschillende geloofsbelevingen van jongeren in de vieringen?

Wat we kunnen begeleiden is hoe jongeren gaandeweg ontdekken welke plek God heeft in ons dagelijks leven. Voorbeelden die hen aanspreken en waardoor ze benieuwd worden naar een persoonlijke relatie met God. Hierbij hebben zij volwassenen nodig: hun opvoeders, jeugdleiders en predikanten. Zij helpen hen om God steeds intiemer te leren kennen en stap voor stap verantwoording voor hun eigen geloofsleven te nemen.¹

Opvoeders

Ouders en opvoeders hebben de grootste invloed op het geloofsleven van hun kinderen. Zij zijn, als alles goed gaat, een constante factor en blijven dat hopelijk tot ver in de volwassenheid. Bij hen mogen jongeren experimenteren met hoe geloven vorm krijgt in hun leven. Ook ervaren ze hoe in hun thuissituatie Bijbel, gebed en kerk een plek krijgen in het dagelijkse leven.

Jeugdleiders

In de tienertijd krijgen jongeren een persoonlijke relatie met jeugdleiders. De relatie wordt tijdens het ouder worden steeds gelijkwaardiger. De persoonlijke antwoorden en de levenshouding van jeugdleiders hebben daarom grote invloed op het geloofsleven van jongeren. Jeugdleiders vervullen drie rollen tijdens het optrekken met de jonge mensen:

- De jeugdleider bevestigt de opvoeding die jongeren thuis krijgen. In een tijd waarin het niet gewoon is om gelovig op te groeien, herkennen jongeren het geloof van hun ouders in het jeugdwerk en krijgen ze ruimte om een eigen geloofsovertuiging te vormen. Voor jongeren die geen gelovige opvoeding krijgen, bevestigt een jeugdleider het Goede Nieuws.
- Jeugdleiders bewaken de sociale veiligheid in de groep. Jongeren voelen zich kwetsbaar terwijl ze op zoek zijn naar hun eigen identiteit. Daarom hebben ze een veilige emotionele en fysieke omgeving nodig om de vragen te stellen waarmee ze worstelen.
- Wanneer jeugdleiders in de eerste twee rollen vertrouwen opbouwen kunnen er gezonde en betekenisvolle relaties ontstaan die bijdragen aan de ontwikkeling van zelfstandigheid.

In de jeugdleiders vinden jongeren iemand waarmee ze hun (geloofs)leven van alledag kunnen delen. Als thuis even niet meer zo 'cool' is, zijn de jeugdleiders de voorbeeldfiguren waar jongeren terecht kunnen.

Predikanten

Predikanten zijn geloofshelden in de ogen van jongeren: iemand met zo'n groot geloof in God dat het geen werk is maar een levenstaak. Jongeren verwachten dus van de voorganger dat hij in al zijn kerkelijk werk en in zijn dagelijkse leven een groot geloof en intieme relatie met God laat zien. In de praktijk ontmoeten predikanten jongeren vooral in de eredienst en soms bij de catechisatie. Hier kun je als predikant een voorbeeldrol vervullen door de jongeren aan te spreken en te inspireren.

Persoonlijkheid en omstandigheden

Jongeren ontwikkelen hun geloofsbeleving niet alleen door de invloed van mensen in hun omgeving. Ook hun eigen persoonlijkheid en hun omstandigheden beïnvloeden de relatie met God. Denk aan hun gevoel voor sfeer, taalgevoeligheid, beeldinterpretatie, de plek waar ze opgroeien, de ervaren vrijheid. Al deze kenmerken beïnvloeden het geloofsleven van jongeren.²

2. HOE VIER JE CHRISTELIJK GELOOF MET ELKAAR?

Wat is vieren?

In deze brochure bedoelen we met vieren: alle samenkomsten met jongeren die gericht zijn op God. In het woord 'vieren' komt het idee van een feest mee, een feest voor God, dat wij ons tot Hem richten. Net als bij een feest is een viering in de kerk een plek met muziek en/of visuele indrukken, waar mensen met elkaar ervaringen uitwisselen en emoties beleven. Voor jongeren komt de beleving, de combinatie van indrukken, ervaringen en emotie, op dat moment en in die situatie op de eerste plaats.³ Waar een fijne beleving is, daar wordt aandacht aan besteed.

Twee opvattingen over vieren met jongeren

Over het vieren in de kerk met jongeren, zijn twee opvattingen gangbaar. Die van het intergenerationele vieren, waarin de hele gemeente bij elkaar aangesproken wordt en die van het doelgroepgerichte vieren, waarin elke (leeftijds)groep op maat bediend wordt. Beide benaderingen hebben hun voor- en nadelen, geen van beide is ideaal voor een betere geloofsopvoeding.⁴ In het vieren met jongeren raden we dan ook aan om deze twee opvattingen te combineren. Dan organiseer je dus vieringen die voor alle generaties toegankelijk zijn en vieringen die één doelgroep bedienen.

Beide typen vieringen vullen elkaar aan en versterken elkaar. Afhankelijk van de situatie kies je vormen die aansluiten bij het doel van de viering en die passen bij het publiek. Dat kan een muzikaal moment zijn, een spel, een vraaggesprek, een inleiding op begripsniveau, een vertelling, een kleurplaat, of tijdelijk met een klein groepje apart gaan.⁵

Bij elke viering wil je zoveel mogelijk de verschillende bezoekers aanspreken in hun eigen geloofsbeleving. Specifiek voor jongeren bespreken we in hoofdstuk 4 de verschillende persoonlijkheden, zodat jullie hen op maat aan kunnen spreken.

3. THEORIE OVER PERSOONLIJKHEIDS- EIGENSCHAPPEN

De profielen in deze brochure zijn geïnspireerd door een studie naar hoe een handleiding verschillende typen computergebruikers aanspreekt.⁶ Die studie komt tot zes persoonlijkheidsprofielen waar een maker van een handleiding rekening mee zou moeten houden. Deze persoonlijkheidsprofielen zijn niet alleen toepasbaar op computergebruikers, maar ook op jongeren. Daarom hebben we, met een werkgroep van voorgangers en jeugdwerkers, de persoonlijkheidsprofielen vertaald naar de situatie van jongeren in de kerk.

Scan voor meer
informatie over
profielen.

Waarom gebruiken we modellen?

Ieder mens is uniek geschapen door God en dat kan natuurlijk niet in een model gegoten worden. Tegelijkertijd kunnen we ook niet beschrijven hoe elke jongere in elkaar zit, want dat weten we niet precies. Daarom zijn modellen wel nuttig om ons handvatten te geven als wij jongeren willen aanspreken. Niet elk model is even geschikt om mensen mee te categoriseren en daar praktische tips aan te verbinden. Daarom hebben we ons laten leiden door modellen die wetenschappelijk onderbouwd en breed geaccepteerd zijn.⁷ Deze brochure probeert die modellen samen te voegen op een manier die een werkbare handreiking geeft aan iedereen die met jonge mensen in contact is.

In het vertalen van de zes profielen naar tieners en jongeren in de kerk zijn deze modellen gevolgd:

- > HEXACO
- > Piramide van Maslow
- > Taxonomie van Bloom

Scan voor meer informatie over de keuze van modellen.

Categoriseren van persoonlijkheden

Het HEXACO model geeft een omschrijving van iemands persoonlijkheid op basis van waarneembare eigenschappen.⁸ Daarmee is dit model een manier om persoonlijkheden te omschrijven aan de hand van eigenschappen die herkenbaar zijn door anderen in verschillende omstandigheden. Als je bijvoorbeeld beschrijft hoe eerlijk een persoon is, kan hij als betrouwbaar beschreven worden of juist als sluw. Bij elke categorie horen dus positief en negatief gewaardeerde eigenschappen.

- H Honesty/Humility - eerlijkheid/nederigheid
- E Emotionality - Emotionaliteit
- X eXtraversion - extraversie
- A Agreeableness - aangenaamheid
- C Conscientiousness - nauwgezetheid
- O Openness - openheid

Scan voor meer informatie over het HEXACO model

Categoriseren van omstandigheden

Scan voor meer informatie over de piramide van Maslow.

De piramide van Maslow⁹ geeft inzicht in de omstandigheden waarin mensen verschillen. Zo komt iemand die bezig is met het vinden van een veilige omgeving niet of nauwelijks toe aan het tijd steken in het opbouwen van contacten met anderen. Eerst moet die veilige situatie gegarandeerd zijn.

Categoriseren van informatieverwerking

Scan voor meer informatie over de taxonomie.

De taxonomie van Bloom¹⁰ deelt de verwerking van informatie en indrukken in zes categorieën in. Van A naar F omschrijft elke categorie een steeds abstractere manier van verwerking. In principe begint verwerking bij het onthouden van kennis. De praktijk is echter dat iedereen andere parate kennis heeft en daardoor categorieën overslaat. De verwerking van informatie of ervaring begint in één van de zes categorieën en meestal zal er een tweede en een derde aan toegevoegd worden voordat iemand klaar is. Er is geen volgorde die beter is dan een andere.¹¹ Iedereen heeft een persoonlijke – onbewuste en van voorkennis afhankelijke – voorkeur.

A) Onthouden

B) Begrijpen

C) Toepassen

D) Analyseren

E) Creëren

F) Evalueren

Waar kunnen we jou mee helpen?

Advies en Inspiratie

Praktische informatie

Training en Begeleiding

Onze visie

Het Jeugdwerk Steunpunt is verbonden met diverse steunpunten die samen verlangen naar kerken die bloeien en vrucht dragen. Gemeenten die vanuit een **kloppend hart** voor Jezus Christus als **levend geheel** voor elkaar, de buurt en ver daar buiten **goed nieuws** zijn. Geloofsgemeenschappen waarin jong en oud vanuit een **integraal leven** groeien in **discipelschap** en leiderschap zoals Jezus ons heeft voorgeleefd. Gemeenten die houden van God en zijn wereld en uitzien naar zijn Koninkrijk.

Onze missie:

Jeugdwerk Steunpunt wil de bloei van het evangelie in jouw leven vrucht laten dragen in de relatie met kinderen, tieners en jongeren.

4. ZES PERSOONLIJKHEIDSPROFIELEN

Om de verschillende belevingen van jongeren in de vieringen te beschrijven, hebben we zes persoonlijkheidsprofielen opgesteld. Deze profielen zijn gebaseerd op de studie van Woestenenk in 2011 (zie hoofdstuk 3), maar zijn in deze brochure herschreven met het oog op jongeren in de kerk. Naast een omschrijving van de zes profielen, geven we ook tips en vormen¹² hoe je deze typen jongeren kunt aanspreken in de vieringen.

De profielen zijn omschrijvingen van (veel)voorkomende combinaties van persoonlijkheid, omstandigheden en verwerking. Precies die terreinen waarop tieners en jongeren zich volop ontwikkelen in het kiezen van een eigen perspectief en het vormen van een mening.

Mocht je na het lezen van de profielen vormen zoeken die hierbij aansluiten, dan kun je die vinden op de site van het NGK Jeugdwerk Steunpunt in het menu bij 'Vieren in verscheidenheid'.

Scan voor meer informatie
over jeugdwerk steunpunt
deze QR-code

De zes profielen die we naar voren brengen zijn uitvergrotingen van één bepaalde combinatie van persoonlijkheidskenmerken. In werkelijkheid is iedereen een combinatie van deze zes persoonlijkheden.

Op de site van het Jeugdwerk Steunpunt staan vormen om deze zes profielen aan te spreken. De vormen sluiten aan bij verschillen in beleving van muziek, taal, logica, visualisatie, lichaamsbeweging, samenwerken, zelfreflectie en de natuur.¹³

MARLOES - DE VERBINDER

ANNA - DE ORDELIJKE

ELINE - DE VOORZICHTIGE

FREEK - DE VOORTVARENDE

NIELS - DE BESCHERMER

RACHID - DE VERKENNER

Vul bij deze profielen zelf een gezicht in van iemand die je kent.

DE VERBINDER (MARLOES)

Marloes houdt van interactieve vieringen. Ze wil graag samen met anderen daaraan actief bijdragen. Verder komt Marloes graag naar de vieringen om anderen en God te ontmoeten. Dit wil ze zowel op zondag doen, als doordeweeks.

Wie is Marloes?

Marloes pakt de dingen op die nodig zijn om te doen, zonder klagen. Ze doet mee aan alle kerkelijke activiteiten waarvan ze het doel kent, en nodigt daar ook actief anderen voor uit. Zonder doel, vindt Marloes het lastig om zich toe te wijden. Ze cijfert zich soms weg in het belang van de groep. Daardoor zal Marloes niet snel benoemen dat iets voor haar niet oké is.

.....

Wat gelooft Marloes?

Het geloofsleven van Marloes heeft veel aan het beeld van God, Onze Vader. Onze Vader is er voor alle mensen, Hij verbindt ons met elkaar. Wij zijn allemaal zijn kinderen en dat we verschillen maakt Hem niet uit. Marloes gelooft daarom dat als iedereen zich een beetje aanpast, we allemaal tot ons recht komen. We hebben elkaar nodig. God verwacht dat wij vriendelijk zijn voor andere mensen, ook als ze anders zijn. Hierbij moeten we de ander uitnemender achten dan onszelf. In de kerk vindt Marloes het belangrijk dat iedereen zich thuis voelt. In de vieringen moet het omkijken naar elkaar dan ook centraal staan. Zo laten we zien wat geloven betekent in de praktijk. Van anderen houden zoals je van jezelf houdt en zoals God van ons allemaal houdt, is voor Marloes de norm.

.....

Waar hoort Marloes bij?

Marloes voelt zich het meest op haar gemak bij mensen die elkaar in hun waarde laten. Ze irriteert zich aan mensen die alles tot op het kleinste detail vertellen of willen weten en daar hun gelijk uit willen halen. Ook met mensen die zichzelf belangrijk voelen, heeft Marloes niet zoveel op.

.....

Waar doet Marloes toe?

Marloes werkt enthousiast mee aan activiteiten waarvan ze het doel kent. De exacte route, tijdsplanning en wat daarvoor nodig is, doet er minder toe. In de tussentijd probeert Marloes iedereen te begrijpen, spanningen en ruzies te voorkomen en probeert ze de gedachten van de ene aan de andere uit te leggen. In haar drang naar verbinding, kan Marloes iets te makkelijk over dingen heenstappen die voor haarzelf of voor een ander belangrijk zijn.

Tips voor de Spreker

- Vertel wat het centrale onderwerp is en gebruik daar een afbeelding, clip, voorwerp of symboliek bij

Marloes heeft dat onderwerp of doel nodig om haar aandacht op te richten. Een doel waar ze anderen voor uit kan nodigen en een doel waar ze eigen ideeën kan bedenken. Als Marloes niet goed weet waar het om draait, zit ze af te wachten.

- Leg moeilijke en abstracte woorden uit in concrete verhalen en voorbeelden die raken aan het dagelijks leven.

Om zichzelf een beeld te kunnen vormen van waar het over gaat, hoort Marloes het liefst praktijkervaringen van anderen. Ze ziet ook graag filmpjes met praktijkvoorbeelden

.....

Tips voor de Groep

- Help Marloes om aan te geven wat de eigen grenzen zijn, zodat ze niet ondersneeuwt in het anderen naar de zin proberen te maken.
 - Vraag haar om haar eigen mening en help om die onder woorden te brengen.
 - Bescherm haar tegen het opknappen van de klusjes waar anderen geen zin hebben.
-

Taalgebruik

Gebruik voor Marloes zo veel mogelijk hedendaagse woorden. Als er moeilijke woorden gebruikt worden, is ze bang dat niet iedereen het zal begrijpen en dat vindt ze vervelend. Praktijkvoorbeelden zijn voor haar een goede manier om moeilijke woorden uit te leggen.

Voor vormen om mee aan te sluiten bij Marloes ga je naar de site van Jeugdwerk Steunpunt.

DE ORDELIJKE (ANNA)

Anna houdt van vieringen met een duidelijke structuur, waarbij alles goed geregeld is. Ze wil graag van tevoren weten hoe de viering gaat verlopen. Als dingen niet goed gaan, stoort ze zich daaraan. Voor Anna draait het om de basis: zingen, bidden en een duidelijke preek. Ze houdt niet van poespas en onverwachte acties. Anna komt naar de viering om meer te leren over wie God is. Ze wordt graag uitgedaagd om dieper na te denken over een onderwerp.

Wie is Anna?

Anna zet zich in om regels op te stellen, zodat iedereen weet hoe we de dingen aanpakken. Ze helpt anderen om zich aan die regels te houden. Ze heeft het nodig om te weten wat het begin is, wat er dan gaat komen en naar welk resultaat ze samen toewerken. Anna kan hierin doorschieten. Dan is ze teveel bezig met hoe het zou moeten, en blijft er weinig ruimte over voor spontaniteit.

.....

Wat gelooft Anna?

Het geloofsleven van Anna heeft veel aan het beeld van God, de Schepper, die ordening heeft aangebracht in de wereld. Hij is een bron van stabiliteit door alle chaos heen.

Anna gelooft dat als iedereen zich aan de regels houdt, we problemen voor zijn. We hebben duidelijkheid nodig. God verwacht volgens Anna dat we eerst goed over dingen nadenken, voordat we antwoord geven. In de kerk mag het geen rommeltje worden. Daarom vindt Anna het belangrijk dat er duidelijke afspraken zijn en dat die ook goed zijn terug te vinden. Samen die besluiten uitvoeren is de norm.

.....

Waar hoort Anna bij?

Anna voelt zich prettig bij anderen die zorgvuldig werken en zich houden aan gemaakte afspraken. Mensen die steeds van gedachten veranderen vindt ze lastig om te begrijpen. Ze heeft geen klik met mensen die maar af en toe in de kerk komen en voor haar gevoel niet berekenbaar zijn.

.....

Waar doet Anna toe?

In de groep is Anna iemand die bij de voor- en nadelen stilstaat en zo tot een goed doordachte mening komt. Daarbij zal Anna argumenten geven om anderen te overtuigen en zich zelf ook door argumenten laten overtuigen. Valkuil is dat Anna meespelende emoties niet altijd herkent en daar ook geen tijd aan geeft.

Tips voor de Spreker

- › Vertel welke steekwoorden in het verhaal de volgorde aangeven.

Anna heeft er behoefte aan de opbouw van een verhaal te weten om de aandacht vast te houden. In de opbouw krijgt een verhaal een logisch verband dat gevolgd kan worden. Zonder opbouw staat elke gedachten op zichzelf en is het voor Anna moeilijk om zelf te bedenken wat dat alles met elkaar te maken heeft.

- › Rond het verhaal af met een conclusie.

Om ergens mee aan de slag te kunnen moet er voor Anna een logische slotsom gegeven worden. Een conclusie die voor iedereen duidelijk is en ervoor zorgt dat alle neuzen dezelfde kant opstaan.

.....

Tips voor de Groep

- › Vraag Anna om aandacht te geven aan de meningen van anderen, vooral als dat meer uit emotie is.
 - › Maak haar duidelijk dat ook haar eigen opvatting maar een mening is.
 - › Stimuleer haar om te gaan met verschillende meningen.
 - › Help Anna om woorden aan emoties te geven.
 - › Bescherm haar om de regels te overtreden als ze daartoe uitgedaagd wordt door de groep. Daarmee doet zij haar eigen overtuiging geweld aan.
-

Taalgebruik

Moeilijke woorden tonen Anna aan dat je verstand van zaken hebt. Ze kan goed omgaan met abstracte woorden en diagrammen en hoort graag volzinnen. Halve zinnen en van de hak op de tak springen, geeft haar de indruk dat het verhaal niet gestructureerd en dus niet voorbereid is. **Voor vormen om mee aan te sluiten bij Anna ga je naar de site van Jeugdwerk Steunpunt.**

DE VOORZICHTIGE (ELINE)

Eline wil graag dat iedereen tot zijn recht komt in een viering. Iedereen moet zich dan ook persoonlijk aangesproken weten. Een goede manier om een dienst persoonlijk te maken, is door ruimte te geven aan getuigenissen. Zelf zal ze zich ook kwetsbaar opstellen om haar verhaal te delen, zodat ze anderen kan bemoedigen. Een viering is een samenwerking die volgens plan tot stand komt en uitgevoerd wordt.

Wie is Eline?

Eline werkt volgens een plan. Ze zal zich inzetten voor de kerk, als je haar laat zien wat belangrijk is en hoe we aan de slag gaan. Eline zal zich altijd aan het plan houden en ook checken of anderen nog steeds in het plan meegaan. Ze kan doorschieten in het dwangmatig volgen van het plan, ook als het plan niet meer werkt. Dat laatste is voor Eline heel lastig om te aanvaarden.

.....

Wat gelooft Eline?

Het geloofsleven van Eline heeft veel aan het beeld van Jezus, Onze Verlosser, die ons bevrijdt van de moeiten in de wereld. God steunt ons als het tegenzit en daardoor is er een mogelijkheid om steeds weer opnieuw te beginnen.

Eline gelooft dat als we doorhebben hoe lastig en kwetsbaar het leven is, we vanzelf ook meer begrip voor elkaars moeite hebben. We hebben geruststelling nodig om met de moeilijke situaties in ons leven om te kunnen gaan. God verwacht van Eline dat ze op Hem vertrouwt en anderen vertelt hoe het is om Gods hulp te ervaren. Het vertrouwen in de Verlosser komt vooral uit de ervaring dat Hij er is als je niemand anders meer hebt. Daarom hecht Eline aan het delen van geloofservaringen om elkaar moed te geven om vol te houden. Voor Eline draait geloven om het luisteren naar de stem van de Goede Herder.

Waar hoort Eline bij?

Mensen die aandacht geven aan details en die voorspelbaar zijn in hun gedrag geven Eline houvast. Ze heeft weinig waardering voor mensen die ergens aan beginnen zonder dat er duidelijk is wat er gedaan moet worden. Spontaniteit schrikt haar af. Waar Eline moeite mee heeft zijn mensen die volgens haar niets meegemaakt hebben.

Tips voor de Spreker

- Laat de planning van de viering zien en vertel kort hoe de punten in de planning met elkaar te maken hebben.

Eline heeft een stappenplan met uitleg nodig om zich veilig te voelen. Zeker onverwachte vragen om in haar eentje ergens aan mee te doen, vindt ze spannend. In een kleine groep kan ze hier makkelijker mee om gaan, als niet iedereen naar haar kijkt. Als Eline de planning niet kent, maakt ze zich zorgen wat er zou kunnen gebeuren. Dit leidt haar af van de viering zelf.

- Geef een samenvatting van het centrale onderwerp en verbind daar een tastbare herinnering aan.

Eline wil graag zeker weten dat ze de boodschap goed begrepen heeft. Een samenvatting helpt haar daarbij. Wanneer Eline er ook een tastbare herinnering bij heeft, dan geeft dat houvast.

Waar doet Eline toe?

Eline vraagt in de groep aandacht voor de details. Ze probeert te voorkomen dat ze zich vergist, ze gekwetst raakt of dat er iets misgaat. Daarom heeft ze steeds bevestiging nodig dat ze goed bezig is. Nadeel daarvan is, dat Eline een activiteit helemaal tot stilstand kan brengen, doordat ze op bevestiging zit te wachten.

Tips voor de Groep

- Geef Eline voorbeelden dat iedereen persoonlijke ervaringen op een andere manier verwerkt. Niet iedereen haalt er een vertrouwen in God uit en een behoefte dit te delen met anderen.
- Help haar om de controle los te laten en aan anderen over te geven.
- Let erop dat er ruimte voor Eline is om ervaringen uit te spreken en dat je pastorale begeleiding aanbiedt als dat nodig is.
- Help Eline om te praten over heftige problemen zoals rouw en ziekte, maar ook om te genieten van het leven als jongere..

Taalgebruik

Voor Eline maak je de boodschap inzichtelijk met overzichtslijstjes en schema's. Dit maakt voor haar de boodschap planmatig. Ze houdt van concrete en hedendaagse taal. Juist een duidelijke en persoonlijke boodschap, zal haar raken. **Voor vormen om mee aan te sluiten bij Eline ga je naar de site van Jeugdwerk Steunpunt.**

DE VOORTVARENDE (FREEK)

Freek geniet van creativiteit en variatie in vieringen. Hij wordt graag verrast. Dit helpt hem om zijn aandacht erbij te houden. Zelf draagt hij ook graag actief bij aan de viering en hij heeft altijd creatieve ideeën. Een viering draait voor Freek om inspiratie en uitgedaagd worden om in actie te komen. Freek heeft grote dromen hoe we jongeren bij de kerk moeten houden. Vernieuwingen kunnen daarbij niet snel genoeg doorgevoerd worden.

Wie is Freek?

Freek laat zich graag inspireren om actief bij te dragen. Vertel hem in grote lijnen wat het ideaal is en dan komt hij op zijn eigen manier in actie. Hij kan doorschieten in het zijn eigen gang gaan. Hij merkt dan niet dat Hij de aansluiting bij de groep verloren is.

.....

Wat gelooft Freek?

In het geloofsleven van Freek is God, de Eeuwige, Hij is er altijd en overal. God geeft ons het vertrouwen om ons eigen inzicht te volgen en te zien waar we uitkomen.

Freek gelooft dat als we de ruimte gebruiken om ons eigen leven te leiden we vanzelf bij het goede uitkomen. God verwacht volgens Freek dat hij in actie komt en daarbij anderen uitnodigt om aan zijn idealen mee te doen. Door samen in actie te komen, kunnen we veranderen. Iedereen vindt daar op zijn eigen manier een plek in. De norm is om vooruit blijven kijken en niet stil te staan bij wat geweest is.

.....

Waar hoort Freek bij?

Mensen die groot dromen spreken Freek aan. Hij is kan goed zelfstandig functioneren en heeft niet zoveel behoefte aan anderen. Hij heeft weinig geduld voor mensen die alles volgens een plan of volgens de regeltjes willen doen. En wie altijd alles wil begrijpen en verklaren, loopt volgens Freek alle dingen mis die spontaan hadden kunnen gebeuren.

.....

Waar doet Freek toe?

Freek houdt er altijd de gang in. Hij probeert te voorkomen dat we vastroesten en in een sleur komen. De valkuil van Freek is dat hij vanuit zijn idealen hoge eisen aan anderen stelt. Eisen die anderen niet waarmaken of waarop ze afhaken. En dan is hij eenzaam.

Tips voor de Spreker

- Geef een ideaalbeeld bij het thema.

Freek heeft een ideaal nodig om geactiveerd te worden. Met dat ideaal kan hij zelf bedenken hoe we dat kunnen bereiken en wat hij daarvoor kan doen. Zonder een ideaal aangeboden te krijgen gaat Freek over zijn eigen idealen nadenken.

- Geef een activerend voorbeeld van waar het ideaal van een ander in de praktijk op uitgekomen is.

Om hem een breder perspectief te bieden, laat je Freek zien hoe anderen zich door hun idealen hebben laten leiden. In die voorbeelden zitten eyeopeners waar Freek misschien nog niet aan gedacht heeft.

.....

Tips voor de Groep

- Laat Freek zien dat niet iedereen dezelfde idealen nastreeft en dat dat oké is.
 - Zorg voor een open sfeer bij gesprekken over verschillende idealen.
 - Bescherm hem tegen afzondering in de groep en het belachelijk maken van zijn idealen.
 - Help Freek om het grote ideaal op te breken in tussenstappen die anderen ook als haalbaar zien.
-

Taalgebruik

Wees enthousiast en gebruik hedendaagse taal. Kerktal vindt Freek ouderwets. Vermijd abstracte beelden, wees concreet. **Voor vormen om mee aan te sluiten bij Freek ga je naar de site van Jeugdwerk Steunpunt.**

DE BESCHERMER (NIELS)

In de vieringen geniet Niels van tradities, zij zorgen ervoor dat het herkenbaar is wat we doen. Bovendien moeten we volgens hem niet zomaar loslaten wat al jaren goed werkt. Niels wil niet alleen de vorm behouden, maar ook de samenstelling van de gemeente. Daarom wil hij zoveel mogelijk alle gemeenteleden bij de viering betrekken. Jongeren die moeite hebben met het geloof, moeten aandacht krijgen, in de viering en daarbuiten.

Wie is Niels?

Niels zet zich in om wat er al is, zo te houden. Daarom sluit hij zich liefst aan bij activiteiten die al jaren zo zijn. Vertel hem hoe het altijd gegaan is en dan zorgt hij ervoor dat het doorgaat. Niels wijkt alleen van het bestaande af, nadat hij overtuigd is geraakt dat dat een goed idee is. Hij kan doorschieten in het vasthouden van wat er al is, zonder erover na te denken of het nog waarde heeft of zinvol is.

.....

Wat gelooft Niels?

Niels heeft een geloofsleven waarin God, de Heilige, aanwijst wat bijzonder en waardevol is en ook moet blijven in de wereld. God vraagt eerbiedig te blijven voor dat wat er is en daar voorzichtig mee om te gaan en te waarderen.

Niels gelooft dat als iedereen stilstaat bij het goede dat we hebben, er minder onvrede is. We hebben tradities nodig, niet alles hoeft altijd vernieuwd te worden. God verwacht van hem dat hij voor het heilige en bestaande opkomt. Aanpassen aan nieuwe ideeën doet Niels alleen als hij ervan overtuigd is dat fundamentele waarden niet aangetast worden. Tradities hebben de vorige generaties goed gediend is de norm.

.....

Waar hoort Niels bij?

Niels voelt zich verwant met mensen die tevreden zijn, met wie ze zijn en wat ze hebben. Als iemand de status quo probeert te doorbreken, dan komt hij in verzet. Zijn reactie laat hij afhangen van de status van de ander. Als de ander minder status heeft dan Niels, zal hij openlijk in verzet komen. Maar als hij de ander hoger acht, zal hij meer in het verborgen in opstand komen.

.....

Waar doet Niels toe?

Niels geeft graag aandacht aan al het goede dat we hebben en doen. Daarmee wil hij benadrukken dat het goed is en voorkomen dat we negatief zijn. Ook wil hij voorkomen dat voor hem waardevolle dingen verdwijnen. Valkuil is dat hij het bestaande kan idealiseren zonder stil te staan bij de huidige waarde.

Tips voor de Spreker

- Vertel wat er bekend is en wat anders zal gaan.

Niels heeft herkenbaarheid nodig. Alles wat niet herkenbaar is, is per definitie verdacht. Zonder die herkenning gaat hij beoordelen of wat er gebeurt wel of niet kan. Hij heeft dan geen aandacht meer voor wat er inhoudelijk gezegd wordt.

- Draag in een gebed het thema op en verbind daar een moment van stilte en reflectie aan.

Niels vindt het heel belangrijk dat de kerk en wat we doen in dienst staan van God. Alles wat we doen, moeten we heiligen door het apart te zetten in gebed. En vooral hij heeft het nodig dat er een moment in het vieren is om alle indrukken te verwerken.

.....

Tips voor de Groep

- Benoem voor Niels voor- en nadelen en laat zien dat het bestaande niet beter is dan het nieuwe.
 - Help hem om zich in te leven in de beleving van anderen.
 - Plan elk seizoen een aantal (jaarlijks) terugkerende activiteiten in, liefst ook in steeds dezelfde periode.
 - Bereid hem voor op ingrijpende veranderingen, bijvoorbeeld het stopzetten van een terugkerende activiteit of starten van iets nieuws.
-

Taalgebruik

Gebruik de taal en liederen die altijd al gebruikt worden in zijn kerk. Als hij niet gewend is aan hedendaagse taal, hoef je voor hem niet te moderniseren.

Voor vormen om mee aan te sluiten bij Niels ga je naar de site van Jeugdwerk Steunpunt.

DE VERKENNER (RACHID)

Rachid geniet van afwisseling en gaat vaak bij andere kerken kijken. Hij wil graag leren van anderen en experimenteren met andere vormen. In de viering wil Rachid ontdekken hoe groot God is en bemoedigd worden om zichzelf te ontwikkelen.

Wie is Rachid?

Rachid verdiept zich in alles wat hij tegenkomt. Als hij een activiteit in de kerk doet, wil hij weten waar hij de informatie kan vinden. Daarmee bedenkt hij zelf wat er gedaan moet worden. Hij kijkt later wel hoe hij kan aansluiten bij de anderen. Rachid kan doorschieten door de werkelijkheid te willen verklaren aan de hand van theorieën en daarmee de praktijk helemaal uit het oog te verliezen.

.....

Wat gelooft Rachid?

Het geloofsleven van Rachid draait om God, de Waarheid, die ons een hele wereld vol ideeën geeft om te ontdekken. God geeft altijd mogelijkheid om ons te ontwikkelen en te ontplooien.

Rachid gelooft dat iedereen zichzelf kan ontwikkelen, door nieuwsgierig te zijn naar de nieuwste inzichten. God verwacht van Rachid dat hij het beste uit zichzelf haalt en dat hij anderen helpt het beste uit henzelf te halen. Daarom moeten we steeds de nieuwste ontwikkelingen volgen en nieuwe dingen uitproberen. De norm is dat we alles moeten onderzoeken en daarvan het goede behouden.

.....

Waar hoort Rachid bij?

Rachid heeft mensen nodig die nieuwe belevingen en onderwerpen met hem delen. Hij voelt zich beter geïnformeerd dan mensen die volgens hem achterhaalde opvattingen hebben. Hij is vooral geïnteresseerd in mensen die feiten geven.

.....

Waar doet Rachid toe?

Rachid geeft steeds weer nieuwe impulsen om iedereen scherp te houden. Daarmee probeert hij om mee te bewegen en aan te sluiten bij de nieuwste ontwikkelingen en trends. Valkuil kan zijn dat hij niets helemaal afmaakt, omdat hij zich door steeds weer nieuwe inzichten van richting laat veranderen.

Tips voor de Spreker

- Vertel in het kort wat achtergronden bij het bijbelgedeelte en geef daar links bij naar meer achtergrondinformatie.

Rachid heeft altijd meer informatie nodig en hij wil de informatie kunnen controleren. Door te verwijzen naar plaatsen waar meer informatie te vinden is, geef je hem de ruimte om zich te verder te verdiepen in het onderwerp. Bovendien stellen de verwijzingen hem gerust dat de informatie controleerbaar is en dus klopt.

- Noem zijsporen bij het thema, zonder ze uitvoerig uit te leggen.

Om de nieuwsgierigheid te stimuleren is er geen uitleg nodig. De strekking wordt zelf wel opgezocht.

.....

Tips voor de Groep

- Help Rachid om zich niet blind te staren op de feiten, maar zich ook in te leven in anderen.
 - Help hem om dingen af te ronden voordat hij nieuwe dingen opstart.
 - Let erop dat volwassenen niet alleen het gesprek met de enthousiaste Rachid aangaan.
 - Geef Rachid de ruimte om zijn nieuwste inzichten uit te leggen aan de rest van de groep.
-

Taalgebruik

Rachid heeft graag QR codes, weblinks en boekentitels om zelf mee aan de slag te gaan. Originele en nieuwe woorden spreken hem aan en prikkelen. Hij houdt ook van moderne taal en muziek. **Voor vormen om mee aan te sluiten bij Rachid ga je naar de site van Jeugdwerk Steunpunt.**

BRONNEN

¹Champagne, E. (2014) Power, empowerment and surrender in the context of paediatric spiritual care

²Ridgely, S. (2012) Children and Religion

³Sagberg, S. (2015) Children's meaning-making as spirituality

⁴Van Leersum, L., Sonnenberg, R., de Cock, J., Bernard, M., (2019) Deconstructing Ideals of Worship with Children

⁵Mercer, J. (2003) Liturgical Practices with Children in Congregations

⁶Woestenenk, M. (2011) The Effect on Appreciation by Tailoring Manuals to Mental Factors

⁷Coffield, F. (2004) Should we be using learningstyles

⁸Ashton, M.C., Lee, K., Perugini, M., Szarota, P., de Vries, R.E., Di Blas, L., Boies, K., De Raad, B. (2004). "A Six-Factor Structure of Personality-Descriptive Adjectives: Solutions From Psycholexical Studies in Seven Languages". *Journal of Personality and Social Psychology*. 86 (2): 356–366

⁹Maslow, A.H. (1954) Motivation and Personality

¹⁰Bloom, B. S. (1956). *Taxonomy of Educational Objectives. Vol. 1: Cognitive Domain*

¹¹Molenda, M., Berthus, A.K., Thalheimer, W.(2014). The Mythical Retention Chart and the Corruption of Dale's Cone of Experience. *Journal of Educational technology*, LIV (6), 6-16

¹²Plomp, N. (2018) Betrokken bij de preek

¹³Gardner, H. (1983) *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences*.

6. AANDACHTSPUNTEN OM IEDEREEN TE BETREKKEN

DE VERBINDER (MARLOES)

- Help Marloes om aan te geven wat de eigen grenzen zijn, zodat ze niet ondersneeuwt in het anderen naar de zin proberen te maken.
- Vraag haar om haar eigen mening en help om die onder woorden te brengen.
- Bescherm haar tegen het opknappen van de klusjes waar anderen geen zin hebben.

DE ORDELIJKE (ANNA)

- Vraag Anna om aandacht te geven aan de meningen van anderen, vooral als dat meer uit emotie is.
- Maak haar duidelijk dat ook haar eigen opvatting maar een mening is.
- Help Anna om woorden aan emoties te geven.
- Bescherm haar, zodat ze niet de regels overtreedt als ze daartoe uitgedaagd wordt door de groep. Daarmee doet zij haar eigen overtuiging geweld aan.

DE VOORZICHTIGE (ELINE)

- Geef Eline voorbeelden dat iedereen persoonlijke ervaringen op een andere manier verwerkt.
- Help haar om de controle los te laten en ook anderen te durven vertrouwen.
- Let erop dat er ruimte voor Eline is om ervaringen uit te spreken en biedt pastorale begeleiding aan als dat nodig is.
- Help Eline om te praten over heftige problemen zoals rouw en ziekte, maar ook om te genieten van het leven als jongere.

DE VOORTVARENDE (FREEK)

- Laat Freek zien dat niet iedereen dezelfde idealen nastreeft en dat dat oké is.
- Zorg voor een open sfeer bij gesprekken over verschillende idealen.
- Bescherm hem tegen afzondering in de groep en het belachelijk maken van zijn idealen.
- Help Freek om het grote ideaal op te breken in tussenstappen die anderen ook als haalbaar zien.

DE BESCHERMER (NIELS)

- Benoem voor Niels voor- en nadelen en laat zien dat het ene niet beter is dan het andere.
- Help hem om zich in te leven in de beleving van anderen.
- Plan elk seizoen een aantal (jaarlijks) terugkerende activiteiten in.
- Bereid hem voor op ingrijpende veranderingen, bijvoorbeeld het stopzetten van een terugkerende activiteit of starten van iets nieuws.

DE VERKENNER (RACHID)

- Help Rachid om zich niet blind te staren op de feiten, maar zich ook in te leven in anderen.
- Help hem om dingen af te ronden voordat hij nieuwe dingen opstart.
- Let erop dat volwassenen niet alleen het gesprek met de enthousiaste Rachid aangaan.
- Geef Rachid de ruimte om zijn nieuwste inzichten uit te leggen aan de rest van de groep.

7. HOE SPREEK JE TEGEN JONGEREN?

- Zorg ervoor dat jonge mensen zich welkom voelen in de viering.
- Wissel vormen af tijdens een viering
- Varieer in verschillende vieringen met welke vorm je bij welk moment gebruikt.
- Vertel met enige regelmaat waarom je doet wat je doet.
- Betrek jonge mensen bij de voorbereiding en biedt ze rollen in de uitvoering aan.

“Vieren is de heilige grond betreden waar God en mens elkaar raken – en dat kan even zo goed de vloer van de kerkzaal, jeugdkelder of sportveld zijn!”

Begin van de viering

1. Kondig aan wat er bekend is en wat anders zal gaan.
2. Laat de planning zien en vertel kort hoe de punten in de planning met elkaar te maken hebben.
3. Vertel wat het centrale onderwerp is en gebruik daar een afbeelding, clip, voorwerp of symboliek bij.
4. Geef een ideaalbeeld bij het thema.

Bijbellezen en overdenking

5. Vertel in het kort wat achtergronden bij het Bijbelgedeelte en geef daar links bij naar meer achtergrondinformatie.
6. Vertel welke steekwoorden in het verhaal de volgorde aangeven.
7. Leg moeilijke en abstracte woorden uit in concrete verhalen en voorbeelden die raken aan het dagelijks leven.
8. Noem zijsporen bij het thema, zonder ze uitvoerig uit te leggen.
9. Rond het verhaal af met een conclusie.

Einde van de viering

10. Draag in een gebed het thema op en verbind daar een moment van stilte en reflectie aan.
11. Geef een activerend voorbeeld van waar het ideaal, bij een ander, in de praktijk op uitgekomen is.
12. Geef een samenvatting van het centrale onderwerp en verbind daar liefst een tastbare herinnering aan.

Gefeliciteerd! Je hebt als jeugdwerker een mooie taak. Je mag werken met het goud van de gemeente - de kinderen en de jongeren.

Gemeente in Ontwikkeling geeft je praktische handvatten om met hen aan de slag te gaan. We volgen de jeugd in hun ontwikkeling van baby naar jongvolwassene en geven je achtergronden en tips om bij iedere fase aan te sluiten.

Deze brochure is de eerste in een serie van drie. Deze gaat over de ontwikkeling van kinderen en jongeren. De tweede gaat over vieren in de gemeente en de derde over het werken met groepen.

